

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΑ ΔΕΣΜΑ ΤΗΣ

Πρὶν ὅμως νὰ εἰσέλθω εἰς τοιαύτην ἔρευναν, ὦ ἀγα- 1
πητοί, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ ἐξιστορήσω, ἐν συντόμῳ,
τοῦ παρόντος αἰῶνος τὴν ἑλληνικὴν ἀθλίαν κατάστα-
σιν, τὴν ὁποίαν, ἀναγινώσκοντες οἱ μεταγενέστεροι ὁμο-
γενεῖς μου, νὰ ἀναστενάξουν καὶ νὰ κλαύσουν, οἱ δὲ νῦν νὰ
ἐξυπνήσουν μίαν φορὰν ἀπὸ τὴν δουλικὴν ληθαργίαν, διὰ
νὰ ἤμπορέσουν οἱ μέλλοντες νὰ τοὺς δοξάζωσι καὶ εὐχα-
ριστῶσι μὲ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

Ἡ ὀθωμανικὴ διοίκησις εἶναι τυραννικὴ. Οἱ νόμοι 2
των εἶναι ἀτελεῖς, σκληροὶ καὶ ὀλίγοι. Ἡ πρώτη δια-
ταγὴ τῶν νόμων των εἶναι, νὰ νομίζουν τοὺς λόγους
τοῦ τυράννου ὡς νόμους ἀπαραβάτους. Ἡ θρησκεία
των συνίσταται εἰς τὸ νὰ δοξάζουν ἓνα θεόν, καὶ ὀλί-
γους προφήτας, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος εἶναι ὁ Μωάμεθ. Εἶναι
ὅμως πλήρεις δεισιδαιμονιῶν καὶ πιστεύουσι πολλὰ γε-
λοιώδη πράγματα*. Τὰ ἥθη των εἶναι βάρβαρα. Ὁ
χαρακτήρ των σοβαρὸς καὶ ὑπερήφανος. Ἡ ἀμάθειά
των ἄκρα καὶ γενικὴ*.

* Τοὺς σεληνιαζομένους νομίζουσιν ὡς ἁγίους.

** Οἱ νόμοι των τοὺς ἐμποδίζουν νὰ σπουδάσωσιν ἐπιστή-
μας, καὶ ἄλλο δὲν ἠξεύρουσιν οἱ φιλόσοφοί των, εἰμὴ νὰ ἀναγνώ-
σωσι μ' εὐκολίαν τὰ ἐντάλματα τοῦ Μωάμεθ.

3 Ὁ τύραννος εἶναι πάντῃ ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε στο-
 111 χασμὸν περὶ τῆς διοικήσεως, καὶ εἶναι ὡσὰν νὰ μὴν
 εἶναι· οἱ νόμοι των δέ, ἐπειδὴ τὸν ἀποθεώνουσι, διὰ
 τοῦτο δὲν τοῦ συγχωροῦσι νὰ λάβῃ γυναικὰ ὡς σύζυ-
 γον, ὡς πράγμα οὐτιδανὸν πρὸς τὴν μεγαλειότητά του*.
 Ἐβγαίνει μίαν φορὰν τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ τὸ παλάτιον
 του καὶ ὑπάγει νὰ προσκυνήσῃ τὸν κτίστην τοῦ Παντὸς
 εἰς τὸν ναὸν του.

4 Αὐτός, δὲν εἶναι εἰς χρέος νὰ ἤξεύρῃ ἄλλο, εἰμὴ νὰ
 τρώγῃ, νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ στέκεται εἰς τὸ ἄλογον.
 Ὅσον μὲν διὰ τὰς ἐπιστήμας ἢ ξένας γλώσσας τοῦ
 εἶναι ἐμποδισμένη ἢ σπουδὴ των ἀπὸ τοὺς νόμους των,
 112 ἂν δὲ καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν δὲν ἤθελεν ἤξεύ-
 ρει νὰ προφέρῃ εἰμὴ δέκα λέξεις, βέβαια ἤθελε τοῦ ἦτον
 ἀρκετά, ὡσὰν ὅπου ποτὲ δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ ὀμιλήσῃ, καὶ
 ὅταν ὀμιλῇ, μόνον προστάζει νὰ φονεύουν τὸν ἕνα καὶ
 τὸν ἄλλον. Ὁ λόγος του εἶναι νόμος ἀπαράβατος, καὶ
 οἱ σκλάβοι του νομίζουσι μεγαλείτερον ἀμάρτημα τὴν
 παρακοὴν πρὸς τὰ ἐντάλματά του, παρὰ ἐνεργοῦντες
 τα νὰ ἤθελαν ἐκτελέσει τὰς πλέον φοβεράς ἀδικίας**.

3α * Εἰς ἀναπλήρωσιν τοιαύτης ἐλλείψεως, φυλάττει περισφαλι-
 σμένας τετρακοσίας ἢ πεντακοσίας παλλακίδας εἰς τὸ εὐρύχωρόν
 του παλάτιον, ὅπου ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ
 τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς τούτοις, ἡ μιὰ τῆς ψυχῆ καὶ οἱ βάρβαροι
 νόμοι του τοῦ συγχωροῦσι νὰ ἀτιμάζῃ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀνθρω-
 πότητα, καὶ οὕτως φυλάττει εἰς ἄλλον παλάτιον ἕως διακοσίους
 νέους ὠραιοτάτους, εἰς τοιαύτην χρῆσιν προσδιωρισμένους.

4α ** Ὅταν διορίζῃ καμμίαν συνέλευσιν εἰς τὸ παλάτιόν του, τότε
 αὐτὸς δὲν φανερώνεται, ἐπειδὴ φοβεῖται νὰ μὴν τυφλώσῃ τοὺς πα-
 ρεστηκότας μὲ τὴν λάμψιν τῆς βασιλείας του. Ὅθεν, κρεμᾷ ἀπὸ τὸ
 παράθυρον τὸ μανίκι τοῦ φορέματός του, καὶ αὐτὸς μένει μέσα νὰ
 πελεκᾷ μερικὰ ξυλαράκια διὰ νὰ παστρεύῃ τὰ ὠτία του. Ὅταν, πά-
 λιν, ἐβγαίνει εἰς περιδιάβασιν, διὰ νὰ μὴν μιανθῇ ἀπὸ τὴν οὐτιδα-
 νότητα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ὅπου αὐτὸς νομίζει κατωτέρας φύ-

Ὅθεν, δὲν εὐρίσκεται οὔτε ἓνας, ὅπου νὰ ζῆ βέβαιος ¹¹³
 ὑπὸ τῆς δυναστείας του, δὲν λέγω διὰ μίαν ἡμέραν, ἀλλ'
 οὔτε διὰ μίαν ὥραν*.

Αὐτὸς προσέτι νομίζεται παρὰ τῶν ὀθωμανῶν ὡς ⁵
 καρδιογνώστης. Ὅθεν, εὐθὺς ὅπου τινὸς ἢ φυσιογνωμία
 δὲν ἤθελεν τοῦ ἀρέσει, μὲ ἓνα θεῦμα τοῦ ρίπτει τὴν κε-
 φαλήν χαμαί. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, αὐτὸς καταδικάζει εἰς θά-
 νατον ὅποιον θελήσῃ, καὶ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τοῦ
 ἀποκριθῆ. Τὸ «διατί;» εἶναι ἀμάρτημα τοιοῦτον ὡς
 πρὸς αὐτόν, ὅπου ἂν ἤθελεν ἔχει ἐκεῖνος ὅπου ἤθελε τὸ
 προφέρει δέκα ζωάς, βέβαια ἤθελε τοῦ δοθῶσι δέκα
 θάνατοι**. Δὲν εὐρίσκεται πρᾶγμα, ὅπου οἱ νόμοι νὰ ¹¹⁴
 ἐμποδίζουσι τοῦ τυράννου, ἐκτὸς τοῦ οἴνου. Ἄλλ' αὐτός,
 ὅπου εἶναι συνηθισμένος νὰ μὴν ὑπακούῃ, ὅταν ἐνθυμῆ-
 ται αὐτὸν τὸν ὀρισμὸν τοῦ Μωάμεθ, ἀδημονεῖ, καὶ
 ἀλλέως δὲν ξυθυμώνει, παρὰ χύνοντας τὸ αἷμα τινῶν
 ὑπηκόων. Τοιοῦτος, λοιπόν, ὑπάρχει, ὧ ἀγαπητοί μου,
 ὁ τῶν Ἑλλήνων τύραννος, καὶ βέβαια πολλὰ χειρότε-

σεως καὶ ὅτι νὰ ἐγεννήθησαν ἐξεπίτηδες διὰ νὰ ὑπακούουν εἰς αὐ- ^{4α}
 τόν, ἀλλάζει μορφήν, καὶ ἐνδύεται κοινὰ φορέματα, τὸ ὅποιον τοῦ
 διορίζεται ἀπὸ τοὺς νόμους. Ὅσας φοράς δὲ περιδιαβάσει εἰς τὴν πο-
 λιτείαν, ἢ δύο ἢ τρεῖς, πάντοτε, προστάζει νὰ φονευθοῦν, πρὶν
 ἐπιστρέψῃ, καὶ παραχρῆμα ὁ δῆμιος, ὅπου τὸν ἀκολουθεῖ, τοὺς
 ἀποκεφαλίζει ἐπ' ὁδοῦ.

* Ἄν τινὰς ἤθελε συγγράψῃ τὰ ὀνόματα μόνον τῶν ὄσων ὁ ^{4β}
 νῦν ὀθωμανὸς τύραννος ἐφόνευσεν ἀδίκως, ἤθελεν ὑπερέβῃ τοιαύτη
 καταγραφή τὸν παρόντα μου λόγον εἰς τὴν ποσότητα τῶν σελίδων.

** Κάθε φαμελίτης, ὅταν ἐβγαίνη ἀπὸ τὸ ὀσπίτιόν του, διὰ νὰ ^{5α}
 ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀγοράν, νὰ θεωρήσῃ τὰς ὑποθέσεις του, νομίζει τὸ
 ἴδιον ὡσὰν νὰ ἐπήγαινε εἰς τὸν πόλεμον, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι βέβαιος,
 ἂν πλέον ἐπιστρέψῃ· ὅταν δὲ ἐπιστρέφῃ, δὲν ἤμπορεῖ οὔτε τότε νὰ
 αἰσθανθῆ τὴν γλυκύτητα τῆς συναναστροφῆς τῶν τέκνων του καὶ
 συγγενῶν του, φοβούμενος εἰς κάθε στιγμὴν νὰ ἰδῆ τὸ τέλος τῆς
 ζωῆς του.

ρος ἀπ' ὅ,τι σᾶς τὸν ἐπερίγραψα, καθὼς ὅλοι σας τὸν γνωρίζετε.

6 Αὐτό, λοιπόν, τὸ ἄγαλμα τῆς μωρίας ἐκλέγει ἕναν ἀπὸ τοὺς προειρημένους δούλους τῆς ἀσωτείας του, καὶ βέβαια τὸν χειρότερον, καὶ τὸν κηρύττει ἐπίτροπόν του, ἦτοι ἀντιβασιλέα, καὶ δίδοντάς του τὴν σφραγιδα τῆς κυριότητος, ὅσα κάμη, εἶναι καλὰ καμωμένα. Ἴδου ἄλλος τύραννος χείρων τοῦ πρώτου. Αὐτός, λοιπόν, εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου βαστᾷ εἰς τὰς μιαρὰς χεῖρας του τοὺς βαρυτάτους χαλινοὺς τῆς διοικήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ¹¹⁵ τόσα μυλλιούνια ὑπόκεινται εἰς τὴν θέλησιν ἑνὸς ἀμαθοῦς τέρατος, ὅπου γεννηθεῖς καὶ ἀνατραφεῖς εἰς τὸν κόλπον τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀσωτείας, ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἄξιος νὰ διοικήσῃ, ἀλλ' οὔτε ἄξιος ἤθελεν ἦτον νὰ εἶναι ὁ ὑποδεέστερος τῶν ὑπηκόων. "Ω! ἀλλοίμονον εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅπου τὸν ὑπακούοσι!

7 Ἀκούσετε τώρα τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον αὐτὸς διοικεῖ. Ὁ πρῶτος, καὶ κυριώτερος, καὶ ἀπαράβατος νόμος εἶναι θέλησίς του. "Οθεν, ἂν ἐξαιρέσωμεν μερικὰς ἐντολάς τῆς θρησκείας των, κάθε ἄλλον νόμον ἀφανίζει τὸ κῦρος του. Ἡ ἀμάθειά του τὸν βιάζει νὰ ἐκλέξῃ ἕνα κριτὴν, τοῦ ὁποίου δίδει τὸν τίτλον τοῦ Σοφωτάτου, ὁ ὁποῖος ἄλλο δὲν ἠξεύρει, εἰμὴ νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν γλῶσσαν του, μαζὶ μὲ μερικὰ κεφαλαιώδη προστάγματα τοῦ Μωάμεθ, ὅπου νὰ τὰ ἀκούσῃ τινὰς, τοῦ ἐρεθίζουν γέλωτα. Τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐντάλματα ἀναφέρονται εἰς τὴν διατήρησιν τῆς θρησκείας καὶ μάλιστα εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς ἀμαθείας.

8 Ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ τοῦ κριτοῦ εἶναι ἀναντίρρητος. Ὁ κῶδιξ τῶν τιμωριῶν του εἶναι βραχύτατος, καὶ δὲν περιέχει, εἰμὴ τρεῖς μόνον τιμωρίας - τὴν φυλακὴν λέγω,

τὸ ράβδισμα, καὶ τὸν θάνατον, αἱ ὁποῖαι εἶναι πάντοτε ἐνωμένοι μετὰ τὴν χρηματικὴν παιδείαν. Ὁ τρόπος, μετὰ τὸν ὁποῖον κρίνει καὶ ἀποφασίζει αὐτὸς ὁ μωροκριτῆς, εἶναι τόσον παιδαριώδης καὶ ἀνόητος, ὅπου δύο ψευδομάρτυρες καὶ ἓνας κακοῦργος, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀφανίσουν τὸν πλέον ἐνάρετον πολίτην*. Ὁ δὲ κριτῆς καθημερινῶς πολιτεύεται, καὶ ἀποφασίζει τοιοῦτοτρόπως, οὔτε ποτὲ τὸν τύπτει τὸ συνειδὸς διὰ τοιαύτας ἀνομίας**.

Διὰ τὴν φύλαξιν καὶ εὐταξίαν τῆς πόλεως, ὁ ἀντιβασιλεὺς δίδει ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐνὸς δούλου του, νὰ κάμνη ὅ,τι τοῦ φανῆ εὐλογον. Αὐτός, μὴν ἠξεύροντας πῶς νὰ μεταχειρισθῆ τὸν καιρὸν του, εἰς ἄλλο δὲν καταγίνεται, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ ὄλους τοὺς προδότας καὶ κακούργους τῆς πόλεως, καὶ νὰ ἐφευρίσκη τρόπους εἰς

* Ἄν κανεὶς κακοποιὸς φθονῆ κανένα πλούσιον, τρέχει εὐθὺς πρὸς τὸν κριτὴν καὶ λέγει ὅτι ἐκεῖνος νὰ τοῦ χρεωστῆ τόσην ποσότητα. Ὁ κριτῆς, ἀφοῦ δοξάσῃ πρῶτον τὴν τύχην διὰ τὸ ἀφευκτον μέλλον κέρδος του, κράζει τὸν ἐναγόμενον καὶ τὸν ἐρωτᾷ, ἂν ἀληθῶς χρεωστῆ τοῦ ἐνάγοντος ἐκείνην τὴν ποσότητα ὅπου τοῦ ζητεῖται, ἀποκρινόμενος δὲ αὐτὸς τὸ ὄχι, τότε ἐρωτᾷ τὸν ἐνάγοντα ἂν ἔχη μάρτυρας, ὁ ὁποῖος λέγει τὸ ναί, καὶ ὁ μωροκριτῆς τοῦ δίδει καιρὸν τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ φέρῃ τοὺς μάρτυρας, καὶ τὸν ἐναγόμενον βάζει εἰς φυλακὴν. Ἄν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ ἐνάγων εὔρη καὶ παρησιάσῃ δύο ψευδομάρτυρας, ὁ ἐναγόμενος εἶναι εἰς χρέος νὰ πληρώσῃ ὅσα ἐκεῖνοι ψευδομαρτυρήσουν ὅτι χρεωστεῖ, ἂν δὲ καὶ δὲν τοὺς φέρῃ, τότε ὁ κριτῆς ἐλευθερώνει τὸν ἀδικημένον, πλην λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὸ δέκατον εἰς τὴν ποσότητα ὅπου ἀδίκως τοῦ ἐζητήθη, χωρὶς ποσῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸν ψεύστην. Ἄν πάλιν ὁ ἀδικημένος ὀρκισθῆ ὅτι δὲν χρεωστεῖ, τότε οἱ μάρτυρες δὲν χρησιμεύουν, καὶ αὐτὸς δὲν πληρώνει ἄλλο εἰμὴ τὸ δέκατον, εἰς τρόπον ὅπου, ἂν καὶ ἀληθῶς εἶναι χρεώστης, μετὰ τὸ ἴδιον μέσον τοῦ ὀρκου δὲν πληρώνει τὸ χρέος του.

** Ἄφοῦ πλύνῃ τὰς χεῖρας καὶ ραντίσῃ τὰ ὑποδήματά του καὶ τὴν κεφαλὴν του μετὰ ὀλίγον νερόν, αὐτὸς πιστεύει, κατὰ τὴν θρησκείαν του, ὅτι μένει παστρικὸς καὶ ἀκηλίδωτος ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν.

τὸ νὰ ἀδικῇ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον*. "Όταν τινὰς ἤθε-
 λεν ἀποκριθῆ εἰς αὐτοὺς τὸν παραμικρὸν λόγον, εἶναι
 118 τὸ ἴδιον, ὡσὰν νὰ ἤθελεν ὑπογράψει τὴν ἀπόφασιν τοῦ
 θανάτου του, ἐπειδὴ εὐθύς τὸν συκοφαντοῦσι, καὶ μὲ
 δύο ψευδομάρτυρας ἔμπροσθεν τοῦ κριτοῦ των βεβαιοῦσι,
 ὅτι τοὺς ὕβρισε τὴν θρησκείαν, καὶ παραχρῆμα τὸν θα-
 νατώνοσι**. Ἰδού, ἀγαπητοί μου, πῶς διοικεῖται τὴν σή-
 μερον ἡ ὀθωμανικὴ δυναστεία. Διοίκησις, ὅσον τυραν-
 119 νικὴ, τόσον εὐκόλος, καὶ τοιαύτη, ὅπου δὲν ἤμπορεῖ τι-
 νὰς νὰ ὑποθέσῃ μίαν χειροτέραν ἀπὸ αὐτήν.

10 Αὐτός, λοιπόν, ὁ ἀντιβασιλεὺς ἐκλέγει πάντοτε
 ὅποιον θελήσῃ, τὰς περισσοτέρας φοράς ὅμως δίδει αὐ-
 τὴν τὴν τιμὴν, ἢ τοῦ μαγείρου του, ἢ τοῦ δούλου του,
 καὶ τὸν ψηφίζει κυβερνητὴν καὶ ἀπόλυτον κύριον μιᾶς

9α * Περιφερόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς, ἔχει
 κάθε ἐξουσίαν καὶ δύναμιν νὰ ξυλίσῃ καὶ νὰ φυλακώσῃ ὅποιον θε-
 λήσῃ ἀπὸ τοὺς πολίτας, πολλάκις δὲ καὶ θανατώνει, καὶ μένει
 πάντοτε ἀνερεύνητος. Οἱ βαρβαρώτατοι ὀπαδοὶ του μὲ ἄκραν
 ἀσπλαγχνίαν καὶ αὐθάδειαν, ποῖον κτυποῦσι, ποίου ἀρπάζουσι
 χρήματα, ἄλλου φορέματα, ἄλλου εἶδη πραγματειῶν, καὶ κανεὶς
 δὲν τολμᾷ νὰ τοὺς εἰπῇ κανένα λόγον. Οἱ Θεσσαλονικεῖς καὶ Λα-
 ρσινοὶ ὑποφέρουσι κατ' ἀναλογίαν πολλὰ περισσότερον ἀπὸ τοὺς
 λοιποὺς Ἕλληνας, ὡσὰν ὅπου σχεδὸν καθ' ἑκάστην φονεύονται δύο
 καὶ τρεῖς χριστιανοί.

9β ** Μύριοι εἶναι οἱ τρόποι, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ σκληροτράχηλοι
 ὀθωμανοὶ δίδουσι τὸν θάνατον εἰς τοὺς ἀθώους Ἕλληνας, ὁ συ-
 χνότερος ὅμως εἶναι τὸ κρέμασμα. Οἱ πλάτανες τῶν Ἰωαννίνων
 εἶναι ἀδιακόπως πεφορτωμένοι ἀπὸ σώματα νεκρά. Ὁ σκληρόκαρ-
 δος τύραννος Ἀλῆς πολλοὺς ἀπεκεφάλισε μὲ τὸ πριόνι, ἄλλους
 ἐπνίξεν εἰς τὴν λίμνην, ἄλλους ἐφόνευσε, θέτοντας ἐπάνω εἰς τὸ
 στῆθος των ἀνυπόφορα βάρη, ἄλλους ἐθαψεν ζωντανούς, πολλῶν
 ἐσύντριψεν τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας καὶ ἔπειτα τὴν κεφαλὴν, πλῆ-
 θος ἐπαλούκωσε, καὶ ἀπὸ δύο Σουλιώτας ὅπου ἐφύλαττεν διὰ
 ἐνέχυρον, τὸν μὲν ἕνα ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἕγδαρὰν ζωντανόν, τὸν
 δ' ἕτερον ἐσούβλισαν καὶ ἔπειτα ἔψησαν ζωντανόν.

πόλεως τῆς ἐπικρατείας, εἰς τρόπον ὅπου κάθε πόλις τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας διοικεῖται ἀπὸ ἓνα μάγειρα ἢ ἓνα δοῦλον*.

Ἡ ὀθωμανικὴ αὐλὴ δὲν φυλάττει μισθωτὰ στρατεύματα, καθὼς τὰ ἑτερογενῆ βασίλεια, ἐκτὸς ἀπ' ὅσα διὰ τὴν κοινὴν εὐταξίαν ὑποθέτει ἀναγκαῖα εἰς τὴν βασιλεύουσιν. Ὅθεν, ὅταν τῆς χρειασθοῦν, αὐτοὶ οἱ κυβερνηταὶ τῶν διαφόρων πόλεων εἶναι εἰς χρέος, νὰ εὔρουν στρατιώτας καὶ νὰ τοὺς πληρώσουν ἐξ ἰδίων των, ὁ καθεὶς κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐπικρατείας του.

Ἡ πενιχρότης τῆς καταστάσεως αὐτῶν τῶν κυβερνητῶν, πρὶν λάβωσι τὸ σκῆπτρον τῆς δυνάμεως, ἀρκετῶς μᾶς δηλοποιεῖ τὴν πτωχείαν των, καὶ τὰς περισσοτέρας φορὰς, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὰς ἐπικρατείας των, εὐρίσκονται καταχρεωμένοι, διὰ τὰ χαρίσματα ὅπου εἶναι βιασμένοι νὰ κάμνωσι, καὶ διὰ τὴν ἄκραν πολυτέλειαν, ὅπου φυλάττουσι. Εὐθύς, λοιπόν, ὅπου λαμβάνει τὸ σκῆπτρον τῆς κυριότητος κανεὶς ἀπὸ αὐτούς, εἰσέρχεται εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, καὶ πρῶτος τοῦ στοχασμὸς εἶναι νὰ ἀρπάσῃ ὅσα περισσότερα ἤμπορέσῃ, διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, καὶ νὰ πλουτίσῃ**. Ἀλλὰ μὲ ποῖον τρόπον ἄρα γε πλουτίζει; Ἐ, πολλὰ εὐκόλος εἶναι δι' αὐ-

* Αὐτοὶ οἱ κυβερνηταὶ εἶναι σχεδὸν ὅλοι ἀγράμματοι, ὅταν δὲ συμβαίη ν' ἀπολαύσῃ μία πόλις διὰ κυβερνητὴν κανένα ἀπὸ ἐκείνους τοὺς νέους, ὅπου ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν ἀσωτείαν τοῦ τυράννου, τότε ἐκείνη ἢ πόλις νομίζεται εὐτυχής, διὰ τοιαύτην τιμὴν, καὶ ὁ κυβερνητὴς λαμβάνει, μαζὶ μὲ τὸν τίτλον, καὶ τρεῖς οὐρὰς ἀλόγων χάρισμα ἀπὸ τὸν βασιλέα, διὰ σημεῖον μεγαλειότητος.

** Δύο αἷτια τὸν βιάζουσι, διὰ νὰ εἰπῶ οὕτως, νὰ πλουτίσῃ μὲ ἀδικίας· τὸ μὲν πρῶτον, εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον, ὁ ἄφευκτος καὶ ταχύς ἐξορισμὸς ὅπου τὸν προσμένει. Ὅθεν καὶ προσπαθεῖ, ὅσον ὀγληγορώτερα δυνηθῆ, νὰ συνάξῃ περισσότερα χρήματα.

τόν. Εὐθύς, ὅπου εἰσέλθη εἰς τὴν πόλιν, κράζει τοὺς πλουσιωτέρους πολίτας, καὶ τοὺς λέγει, ὅτι ὁ βασιλεύς των ἔχει χρεῖαν ἀπὸ στρατεύματα, καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι εἰς χρέος νὰ προβλέψῃ ἀναλόγως εἰς τὴν δύνάμιν του. "Ὅθεν, ἐξακολουθεῖ, τοῦ εἶναι ἀναγκαῖα τόση ποσότης χρημάτων, καὶ ὅτι εἰς δύο ἡμέρας νὰ τοῦ τὴν φέρωσι, ἀλλέως θέλουσι τιμωρηθῆ με τὸν θάνατον.

13 Οἱ ταλαίπωροι χριστιανοί, ἂν ἀγαπῶσι τὴν ζωὴν των, πρέπει νὰ ἐτοιμάσωσι καὶ πρωτύτερα καὶ περισσοτέραν τὴν ζητηθεῖσαν ποσότητα, ἂν δὲ κανένας ἀποκοπήσῃ νὰ εἴπῃ τὸ ὄχι, εὐθύς θανατοῦται. Ἐπειτα προστάζει αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, νὰ τοῦ ἐτοιμάζωσι, καθ' ἑκάστην, τόσην ποσότητα ἀπὸ κάθε εἶδος ζωοτροφίας, δι' ὅσους ἔχει μαζί του καὶ διὰ φορέματά των ὁμοίως, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὅσα οἱ ὑπ' αὐτοῦ μικροὶ τύραννοι ἀρπάζουσι καὶ ¹²² κλέπτουσι ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους* καὶ οὕτως, εἰς ὀλίγον καιρόν, πλουτίζει με χωρὶς δυσκολίαν οὔτε κίνδυνον.

14 Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστην νὰ μὴν θαυμάσῃ διὰ τὴν τοιαύτην διήγησιν. Ἐγὼ τὴν ἔγραψα, ὄχι πῶς δὲν ἤξεύρω, ὅτι εἶναι πασίδηλος τοῖς ὁμογενέσι μου "Ἐλ-

13α * Ὁ τῶν Ἰωαννίνων τύραννος, διὰ νὰ ὑπερέβῃ τοὺς ὁμοίους του εἰς τὴν κακίαν, ἀγόρασεν στανικῶς, καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ πληρώσῃ, ὅλα τὰ πέριξ ὑπάρχοντα τῶν κατοίκων. Καὶ οὕτως, συνάζει αὐτὸς μόνον τοὺς καρπούς ὅλης τῆς ἐπικρατείας, ἀφήνοντας τῶν γεωργῶν μόλις ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ ζήσουν. Ἀνάμεσα δὲ εἰς τοὺς διαφόρους τρόπους, ὅπου ἐπιχειρίζεται, διὰ νὰ ἐκδύῃ τοὺς ὑπηκόους του, ὁ συχνότερος εἶναι ὁ ἀκόλουθος: Ἐκλέγει κανένα ἀπὸ τοὺς δούλους του, καὶ τὸν κάμνει διοικητὴν εἰς ἓνα ἢ εἰς περισσότερα χωρία, πλὴν αὐτὴν τὴν διοίκησιν τοῦ τὴν πωλεῖ ὅσον θέλει. Ὅθεν ἐκεῖνος, διὰ νὰ ἐβγάλῃ τὰ ὅσα ἐπλήρωσε, καὶ νὰ κερδίσῃ, ἀρπάζει πλέον καὶ ἐκδύει φανερά ὄλους, ἀλλ' ἀφοῦ πλουτίσῃ, εὐθύς ὁ τύραννος τὸν κράζει, τὸν βάζει εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τοῦ τὰ παίρνει, καὶ ἔπειτα, ἢ τὸν φονεύει, ἢ τὸν ξαναβάνει εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιχείρησιν, διὰ τὸ ἴδιον πρῶτον τέλος.

λησι, ἀλλ' ἂν κατὰ τύχην τὸ παρὸν βιβλιάριον ἐκπέσῃ εἰς τὴν ὄψιν τινῶν, ὅπου ἔχουσι τὴν αὐθάδειαν νὰ ὁμολογοῦσι, ὅτι σχεδὸν σχεδὸν τοὺς ἀρέσκει ἢ ὀθωμανικῆ¹²³ διοικήσεις, νὰ καταλάβουν, ἂν εἶναι δυνατόν, μίαν φοράν τὸ λάθος των, καὶ νὰ τρομάξουν εἰς τὴν ἀναισθησίαν των.

***

Τώρα, ἀγαπητοί μου, ὅπου ἐδιηγήθην τὸν ἀνυπόφορον τρόπον τῆς διοικήσεως τῶν τυράννων τῆς Ἑλλάδος, ὅχι βέβαια ὅσον ἔπρεπε διεξοδικῶς, ἀλλ' ὅσον τὸ παρὸν θέμα καὶ ὁ σκοπός μου τὸ ἐσυγχώρησε, τώρα, λέγω, ὅπου ἡ μόνη διήγησις, ἀρκετῶς μᾶς ἀπέδειξε, πόσον εἶναι ὁ αὐτὸς τρόπος τυραννικὸς καὶ ἀνυπόφορος, μὲ τὴν αὐτὴν συντομίαν θέλω σᾶς ἐνθυμίσει μὲ πόσῃ στενοχωρίαν οἱ ταλαίπωροι Ἕλληνες ἀναπληροῦσι εἰς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, καὶ πόσα βάρη ὑποφέρουσι. Μετὰ ταῦτα δὲ θέλω ἐρευνήσει τὰς αἰτίας τῆς μέχρι τοῦδε ἀναιδεστάτης μας ὑπομονῆς.

Διὰ περισσοτέραν σαφήνειαν ὁμῶς, κρίνω ἀναγκαῖον¹⁶ νὰ ὁμιλήσω πρῶτον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν τυράννων αὐτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὦ ἀγαπητοί μου, τὰ περιστατικὰ μ' ἐμπόδισαν ἀπὸ τὸ νὰ ἐκτελέσω τὴν θέλησίν μου, καὶ νὰ περιδιαβάσω τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅλην τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν, διὰ νὰ ἐπαριθμήσω μόνος μου καὶ καθὼς πρέπει, τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, διὰ τοῦτο συντρέχω εἰς τοὺς πλέον νέους καὶ πλέον¹²⁴ ἀξιοπίστους γεωγράφους, νὰ ἀντλήσω καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐκεῖνο, ὅπου μόνος μου δὲν ἐδυνήθην νὰ ἀπολαύσω.

Ἄφοῦ, λοιπόν, μὲ ἄκραν ἐπιμέλειαν ἐξέτασα πολ-¹⁷ λούς συγγραφεῖς, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν συμφωνοῦσιν ἀλλήλων των, καὶ σχεδὸν ὅλοι ἐκτείνονται εἰς περιττολογίας καὶ ἀφήνουσι εἰς σκότος τὰ ἀναγ-

καιότερα πράγματα τῆς γεωγραφίας, εὔρον δι' ἀληθεστέραν ἢ πλησιεστέραν εἰς τὴν ἀλήθειαν τὴν ἐπακόλουθον ἐπαρίθμησιν, εἰς τὴν ὁποίαν, βέβαια, οὔτε ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ καταπεισθῶ μὲ ἀναμφιβολίαν, ἀλλ' οὔτε ἀπίστευτος καθόλου μοῦ φαίνεται. Ὅθεν, ἐγὼ μὲν τὴν ἐκθέτω, ὅποιος δὲ εἶναι βεβαιώτερος, ἅς τὴν διορθώσῃ, καὶ θέλω τοῦ μείνει εὐχάριστος.

* * *

18 Τὸ ὀθωμανικὸν βασίλειον εἰς τὴν Εὐρώπην διαιρεῖται εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δεκατρεῖς ἐπαρχίας, δηλαδή Βλαχίαν, Μολδαβίαν, Βουλγαρίαν, Σερβίαν, Μπόσναν, Δαλματίαν, Ἀλβανίαν, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν, Λειβαδίαν, Πελοπόννησον, Μακεδονίαν καὶ Ρούμελην. Οἱ κάτοικοι δὲ εἶναι σχεδὸν δέκα ὀκτῶ μιλλιούνια, μαζί μὲ τοὺς νησιώτας τοῦ Ἀρχιπελάγους. Οἱ δὲ χριστιανοὶ ὡς πρὸς τοὺς ὀθωμανοὺς, εἶναι ὡς τὸ 115 πρὸς τὸ 29. Διὰ ¹²⁵ τοὺς ξένους, ὅπου κατοικοῦσι εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν, καὶ ἀλλογενεῖς, ὄντες κατὰ πολλὰ ὀλίγοι, δὲν τοὺς ἀναφέρω *. Τόσον πλῆθος Ἑλλήνων, ὧ ἀγαπητοί, πῶς ἄρα γε νὰ ζῆ; Αὐτὸ λοιπόν, θέλω ἐξετάσει τώρα καὶ ἀκούσετε.

19 Ἀς ὑποθέσωμεν, διὰ τὸ εὐκολώτερον, τοὺς κατοίκους τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς 100. Ἀναλόγως, λοιπόν, εἰς τὴν εἰρημένην ἐπαρίθμησιν, οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ εἶναι ὡς 80, καὶ οἱ ὀθωμανοὶ ὡς 20.

18α * Ἀπὸ τὴν ἀνωθεν ἐπαρίθμησιν, εὐκόλως φαίνεται, ὑφείλοντας ἀπὸ κάθε ἑκκτὸν μόνον δεκαπέντε, ὅτι ἄξιοι διὰ τὰ ἄρματα ἀπὸ μὲν τοὺς χριστιανοὺς ἤμποροῦσαν νὰ εἶναι 2.156.250, ἀπὸ δὲ τοὺς ὀθωμανοὺς 543.750. Εἶναι πρὸς τούτοις ἀναγκαῖον νὰ ἐνθυμηθῆ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὀθωμανοὺς κατοικοῦσιν εἰς τὰς πολιτείας, καὶ ἐξακολουθῶς δὲν εἶναι ὅσον οἱ χριστιανοὶ ἐπιτήδειοι εἰς τὰ ἄρματα, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν κατωτέρω ρηθήσεται.

Ἐκ τῶν ὀθωμανῶν οὖν οἱ περισσότεροι ζῶσιν ἀπὸ χρονικὰ εἰσοδήματα, ὅπου συναθροίζουσιν ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν ὑποστατικῶν των, οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τεχνῶν, ὡς πάντως ἀσύδοτοι, κερδίζουσιν ἀρκετῶς, καὶ ζῶσιν κάλλιστα. Ἄλλ' οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἑλλάδος, φεῦ! οἱ γλυκύτατοί μου ὁμογενεῖς καὶ ὁμόθρησκοι, εἶναι τὴν σήμερον τὸ πλεόν θλιβερόν θέαμα εἰς τὸ θέατρον τοῦ κόσμου.

Ἀρχινῶντας λοιπὸν ἀπὸ τοὺς γεωργούς, ἦτοι χωριάτας, φρίττει τὸ πνεῦμα μου, εἰς τὸ νὰ διηγηθῶ τὴν ζωὴν τους. Αὐτοὶ οἱ τάλανες, ἀφοῦ κοπιᾶσουν δι' ὅλον τὸν χρόνον καὶ ὑποφέρουν ἀνεκδιήγητα βάσανα, ποτὲ δὲν τοὺς περισσεύει ὁ καρπὸς τῶν ἰδρώτων των, διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν οὔτε μίαν ἡμέραν, καὶ σχεδὸν πάντοτε εὐρίσκονται στενοχωρημένοι νὰ πωλῶσι μέρος ἀπὸ τὰ φορέματά των, διὰ νὰ ζωοτρέφωνται.

Τόσα μεγάλα εἶναι τὰ βάρη, ὅπου ὑποφέρουσι, καὶ τόσον μιὰ ἢ ψυχὴ τῶν ὀθωμανῶν***. Ὁ τρόπος δὲ

* Τοιαύτας καλῶ, ὅσας περιέχουσι μίαν ποσότητα 20 χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα κατοίκων. 19α

** Πρὸς τούτοις, οἱ περισσότεροι τῶν ὀθωμανῶν κατοικοῦσιν εἰς τὰς πολιτείας, καὶ ἐξακολούθως φανερόν ἀποκαθίσταται, ὅτι οἱ περισσότεροι χωριάτες καὶ γεωργοὶ εἶναι χριστιανοί, καὶ οἱ ἀξιώτεροι διὰ τ' ἄρματα. 19β

*** Πασίδηλος εἶναι ἡ φθορὰ ὅπου προξενεῖται εἰς τὰ χωρία, ὅταν διέρχωνται τὰ ἄτακτα στρατεύματα τῶν ὀθωμανῶν. Αὐτοὶ οἱ βάρβαροι καὶ σκληροκάρδιοι Ἀλβανῖται, ἀφοῦ λάβωσι ἀπὸ τοὺς ταλαιπώρους χωριάτες ὅσον τοὺς ζητήσουσι, καὶ ἀφοῦ φάγωσιν πλουσιοπαρόχως καὶ γαστριμάργως ὅσα πρόβατα καὶ ἄλλα εὐρωσιν, ἢ ἀχόρταγος ψυχὴ των ποτὲ δὲν εὐχαριστεῖται, καὶ μὲ βίαν τοὺς ἀρπάζουσιν, δὲν λέγω χρήματα, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν, ἀλλ' ὅτι 21α

τῆς συμφωνίας των μετὰ τῶν κυρίων τῶν ὑποστατικῶν, ἐκτὸς ὅπου εἶναι τυραννικώτατος, εἶναι, πρὸς τούτοις, καὶ ἀκατάστατος καὶ ἄνομος*. Πῶς οὖν ζῶσι; ¹²⁸ Ἄδελφοί μου, φίλτατοί μου Ἕλληνες, ἐσεῖς τὸ ἤξεύρετε, χωρὶς νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Οἱ γεωργοί, ἡ σεβασμιωτέρα κλάσις μιᾶς πολιτείας, ὁ σταθερώτερος στῦλος τῆς πολιτικῆς εὐτυχίας, ζῆ χειρότερα ἀπὸ τὰ ἴδια ζῶα. Βέβαια, ὁ πλούσιος ὀθωμανὸς τρέφει τὰ ἄλογά του μὲ πολλὰ καλλιότερα φαγητὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου φυλάττουσιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὰς θλίψεις τὸν ἄθῶον καὶ δίκαιον χωριάτην.

²² Ἄλλά, μήπως τελειώνει εἰς αὐτὰ μόνον ἡ δυστυχία του; Αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος πρέπει πρὸς τούτοις - ὦ ἐντροπή ἀνυπόφορος! - πρέπει, λέγω, νὰ χορτάσῃ τὴν λύσσαν καὶ τοῦ ληστοῦ τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ¹²⁹ ὡς κατωτέρω ρηθήσεται, εἰς τρόπον ὅπου οἱ χωριάτες, ἐξαιρῶντας ἐκείνους τοὺς προδότας καὶ κακοὺς ἄνθρώπους, οἱ ὅποιοι διὰ νὰ μὴν διψήσωσι, πίουσι τὸ αἷμα τῶν συναδελφῶν των, καὶ ἀποκαθίστανται συνεργοὶ τῶν

τοὺς εὔρουσι, καὶ ἀσπλάγχχνως ἄλλον τύπτουσι, ἄλλον ὀνειδίζουσι, καὶ πολλοὺς φονεύουσι.

21β

* Ὁ κύριος, παραδείγματος χάριν, δίδει τὸν σπῆρον τοῦ γεωργοῦ, ὁ ὅποιος, ἀφοῦ δουλεύσῃ μαζί μὲ τὴν συμβίαν του καὶ τέκνα του δι' ὅλον τὸν χρόνον, ἀφοῦ, λέγω, ἀφανίσῃ τὰ βόδια του καὶ καταχαλάσῃ τὰ ἐργαλεῖα του, συνάζει, τέλος πάντων, τὸν καρπὸν, - καὶ πολλάκις ἡ φύσις δὲν ἀνταποκρίνεται δικαίως εἰς τοὺς κόπους του - τὸν ὅποιον ἂς ὑποθέσωμεν ὡς 10. Εὐθὺς ὁ κύριος τοῦ χωραφίου λαμβάνει τὰ $\frac{3}{8}$, καὶ μένουσι 3 $\frac{1}{8}$. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ χωρίου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ φανερός κλέπτης, ἀρπάζει ἄλλο ἓν, καὶ μένουσι 2 $\frac{1}{8}$. Ὁ κύριος τοῦ χωραφίου λαμβάνει διὰ τὸν σπῆρον $\frac{1}{2}$, καὶ οὕτως μένουσι τοῦ γεωργοῦ μόνον 2, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔχει νὰ ζωοτραφῇ καὶ νὰ ἐνδυθῇ αὐτὸς καὶ ἡ φαμίλια του. Τοιαύτη περιγραφή πρέπει νὰ κινήσῃ εἰς σπλάγχχνος τὰς πλέον σκληρὰς καρδίας, καὶ κάθε Ἕλληνα πρέπει νὰ κλαύσῃ εἰς τὴν ἀναγνωσὴν τῆς.

τυραννικῶν προσταγμάτων, ἀφοῦ χάνουν τὰ ὅσα οἱ ὀθωμανοὶ τοὺς ἀρπάζουσι καὶ τὰ ὅσα δίδουσι τῶν καλογῆρων, μόλις ἤμποροῦσι νὰ ζήσωσι ἀπ' ὅσα τοὺς μένουσι *.

Ἄλλά, πῶς νὰ παραιτήσω τὰς καθημερινὰς ἀγγαρείας ὅπου ὑποφέρουσι! Ὡ αὐρανέ, πῶς δὲν κατακαίεις μὲ τοὺς κεραυνούς σου τόσα βδελυρὰ τέρατα, ὅπου μαιίνουν καὶ ἀφανίζουν τὸ ἀνθρώπινον γένος! Δὲν εἶναι χωρίον, ὧ ἀγαπητοί, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ τυράννου τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου καθ' ἑκάστην νὰ μὴν πέμπῃ τὸ ἓν τρίτον τῶν κατοίκων του, διὰ νὰ δουλεύῃ εἰς τὰ ἀνωφελῆ καὶ πολυέξοδα κτίρια τοῦ τυράννου, χωρὶς ἄλλην ἀνταμοιβήν, εἰμὴ ραβδίσματα καὶ πολλάκις θάνατον **. Τοιαύτην λοιπὸν θλιβεράν καὶ ¹³⁰ ἀνυπόφορον ζωὴν διάγουσιν οἱ χωριάτες τῆς ἐλληνικῆς γῆς, καί, βέβαια, πολλὰ χειροτέραν ἀπ' ὅ,τι σᾶς τὴν παρέστησεν ἡ διήγησίς μου.

Ἄλλά, τί νὰ εἰπῶ, διὰ τοὺς πολίτας; Ἐ, αὐτοὶ χωρὶς νὰ ἔχουν ὀλιγοτέρους κόπους καὶ μόχθους ἀπὸ τοὺς χωριάτας, ἔχουν τὰ βάσανα, καὶ περισσότερα καὶ φοβερώτερα, ἀπὸ αὐτούς. Οἱ τεχνῖται, λοιπόν, δουλεύουν σχεδὸν 18 ὥρας τὸ ἡμερόνυκτον, καὶ ποτὲ δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀναπληρώσουν τὰς ἀναγκαίας χρείας των. Οἱ προεστοὶ μὲ τὰ ἄδικα δοσίματα, ὅπου τοὺς ἐπιφορτώνουσι, τοὺς ἀρπάζουσιν, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, τὸν ὀλίγον καρπὸν τῶν ἰδρώτων των, τὸ πλῆθος τῶν ἐορτῶν καὶ αἱ ἀγγα-

* Τὰ συνηθισμένα των φαγητὰ εἶναι ἀγριολάχανα καὶ ψωμι ἀπὸ κριθάρι, δύο ἢ τρεῖς φοράς τὸν χρόνον μόνον τρώγουσι κρέας. 22α

** Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἀγγαρευμάτων καὶ ἀδιακόπων δοσιμάτων, ὅπου ὑποφέρουσι, πρὸς τούτοις ἀπ' ὅσα ξύλα, τυρὶ, βούτυρον, λάδι καὶ κάθε ἄλλον εἶδος ἔχουσι, τὰ $\frac{9}{10}$ τὰ πηγαίνουσι τοῦ τυράννου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τυραννούντων. 23α

ρεῖαι τοὺς ἐμποδίζουσιν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, κάθε περισσό-
τερον κέρδος, ὅπου ἤθελαν ἠμπορέσει νὰ κάμωσι,
κοὶ ἀνάμεσα εἰς τόσας χιλιάδας, ὅταν τινὰς φθάσῃ νὰ
ἀναπληρώσῃ τὰς χρείας του μὲ ὅσον κέρδος τοῦ μένει,
νομίζεται πολλὰ εὐτυχής.

25 Πρόσθεσ ἀκόμη τὰ ἀνυπόφορα κακά, ὅπου καθημε-
131 ρινῶς δοκιμάζουσιν ἀπὸ τοὺς ἀχρείους ἐπιστάτας τοῦ
τυράννου, οἱ ὅποιοι, μὲ ἄκραν ἀσπλαγχνίαν, καὶ χωρὶς
συνείδησιν, ἐπιφορτώνουσιν εἰς τοὺς ἄλλους τὰ βάρη τοῦ
μέρους των, καὶ αὐτοὶ μένουσιν ἀσύδοτοι. Ἐκεῖνοι, λέγω,
οἱ ἄφρονες καὶ μωροὶ ἄνθρωποι, ὅπου κράζονται προ-
εστοὶ καὶ ἄρχοντες, οἵτινες, ἀπὸ τὴν βρωμερὰν συνή-
θειαν, ἔχασαν σχεδὸν καὶ τὴν ἐντροπὴν τῶν ἀνθρώπων
καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ ἄκραν ἀναισχυντίαν δὲν
διστάζουσιν ἀπὸ τὸ νὰ ἀρνῶνται, ποτὲ μὲν, τὰς ποσό-
τητας τῶν πληρωμῶν, ποτὲ δέ, νὰ ξαναζητῶσι ἐκεῖνο,
ὅπου ἔλαβαν ἤδη, καὶ τὸ χειρότερον νὰ καυχῶνται, εἰς
τὸ νὰ δεικνύωνται πιστοὶ ὄπαδοὶ καὶ δοῦλοι τοῦ τυ-
ράννου ἐκούσιοι. Ἐ, σκληροὶ καὶ ἀναιδέστατοι ἄνθρω-
ποι, ταχέως θέλετε μετανοήσει, ναί, θέλετε μετανοή-
σει καὶ θέλετε κλαύσει πικρῶς διὰ τὰς κακοεργίας σας.

26 Ποῦ νομίζετε, ὦ ἀγαπητοί μου Ἕλληνες, νὰ στέλ-
νωσι, διὰ νὰ κατοικήσωσι, αὐτοὶ οἱ ἀπάνθρωποι καὶ
ἀναιδέστατοι ἄρχοντες ἐκείνους τοὺς δυσώδεις καὶ
βρωμεροὺς Ἀλβανίτας ἢ ἄλλης ἐπαρχίας ὀθωμανοὺς,
ὅπου ὁ κάθε τύραννος βαστᾷ διὰ τὴν φύλαξίν του, καὶ
μάλιστα εἰς τὴν Θετταλίαν καὶ Ἡπειρον; Ἴσως εἰς
ὀσπίτια καμωμένα ἐξεπίτηδες, ἴσως εἰς τὰ εὐρύχωρα
132 μετόχια τῶν μοναστηρίων, ἴσως εἰς τὰ μεγάλα παλά-
τια των, ἴσως ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἢ εἰς ἔρημά τινα
κτίρια, ἢ, τέλος πάντων, εἰς τὰ μοναστήρια; Οὐχί, οὐχί,
ἀγαπητοί μου, μὴν προσμένετε τόσην κρίσιν ἀπὸ τὸν